

Závěrečné stanovisko s návrhem opatření k nápravě ve věci přiznání pomoci obětem trestných činů

A. Závěry šetření

Na základě podnětu pana A. jsem šetřil postup Ministerstva spravedlnosti při posuzování jeho žádosti o poskytnutí peněžité pomoci oběti trestného činu. Dne 11. května 2021 jsem vydal zprávu, v níž jsem dospěl k následujícím závěrům:

Ministerstvo spravedlnosti **nevyřídilo** žádost stěžovatele **řádně a přesvědčivě**. **Vyražení dvou předních zubů představuje ublížení na zdraví ve smyslu ustanovení § 24 odst. 2 zákona o obětech trestných činů.**¹

Rovněž jsem poukázal na to, že Ministerstvo spravedlnosti **má zvažovat možnou kvalifikaci** na základě skutkových tvrzení a doložených důkazů a nemá vyžadovat po žadatelích o peněžitou pomoc, aby sami skutek kvalifikovali, tj. aby např. „tvrдили“, že daný skutkový stav podřazuje pod určitou kvalifikaci judikatura.

Ve zprávě jsem rovněž reagoval na výhrady ředitele odboru odškodňování Ministerstva spravedlnosti vůči mé působnosti věc vůbec prověřovat. V reakci na výzvu k vyjádření totiž uvedl, že nejsem oprávněn šetřit podněty stěžovatelů, v jejichž věci již bylo vydáno pravomocné rozhodnutí.

B. Vyjádření Ministerstva spravedlnosti

Ministerstvo spravedlnosti (dále rovněž jen „ministerstvo“) v úvodu vyjádřilo rezervovanost ve vztahu k mému vysvětlení působnosti veřejného ochránce práv ve smyslu § 1 odst. 1 a 2 zákona o veřejném ochránci práv². Své výhrady však neodůvodnilo a uzavřelo, že mnou ve zprávě³ předložený výklad odpovídá lépe smyslu zákona o veřejném ochránci práv a posláním ochránce, pročež jej **akceptuje**. Doplnilo však, že ochránce nemůže autoritativně rozhodnutí ministerstva zrušit nebo změnit.⁴

Ministerstvo se dále rovněž pozastavilo nad tím, že jsem netrval před šetřením na vyčerpání prostředku ochrany, kterým je dle jeho názoru správní žaloba.

Ministerstvo akceptovalo mé právní závěry ohledně kvalifikace újmy stěžovatele jako ublížení na zdraví ve smyslu § 24 odst. 2 zákona o obětech trestných činů. Stran možné kvalifikace újmy stěžovatele jako těžké újmy na zdraví ve smyslu ustanovení § 24 odst. 3 písm. f) zákona o obětech trestných činů pak ministerstvo uvádí dva argumenty. Jednak opakovaně uvádí, že stěžovatel zohyzdění netvrdil, jednak znovu odkazuje na argument

---

1 Zákon č. 45/2013 Sb., o obětech trestných činů a o změně některých zákonů (zákon o obětech trestných činů), ve znění pozdějších předpisů.

2 Zákon č. 349/1999 Sb., o veřejném ochránci práv, ve znění pozdějších předpisů.

3 Zpráva o šetření veřejného ochránce ze dne 11. května 2021, č. j. KVOP-19587/2021, kapitola C.1, str. 4 až 6.

4 Vzhledem k tomu, že se jedná o notorietu, která není nijak v rozporu s výkladem, který jsem učinil ve zprávě, nebudu se již k této části dále vyjadřovat.

a fortiori, kdy dovozuje, že stěžovateli nemohla být způsobena těžká újma na zdraví, neboť nebylo-li stěžovateli ublíženo na zdraví, pak nemůže jeho újma představovat ani těžkou újmu na zdraví, tedy kvalifikovanou podstatu daného následku.

Ohledně možností přijetí opatření k nápravě pak ministerstvo uvádí, že je jen vinou procesní pasivity stěžovatele, že jeho nezákonné rozhodnutí již nelze změnit, neboť je vyloučen přezkum rozhodnutí⁵ a pro obnovu řízení nejsou dány důvody. Ministerstvo proto alespoň přislíbilo, že pracovníci oddělení peněžité pomoci a odškodňování budou seznámeni se způsobem hodnocení újmy spočívající ve ztrátě trvalého chrupu, přičemž bude kladen důraz na rozsah funkčního poškození, nikoliv pouze na potlačení bolesti v dutině ústní.

Ministerstvo rovněž uznalo, že vyřízení žádosti stěžovatele trvalo nepřiměřeně dlouho. Jde však o systémový problém, který již ochránce prověřuje v šetření z vlastní iniciativy. Ministerstvo přijalo určitá opatření směřující ke stabilizaci agendy, jejichž výsledky se však budou projevovat postupně.

C. Závěrečné hodnocení

Opatření Ministerstva spravedlnosti **nepovažuji za dostatečná**. Vydávám proto své **závěrečné stanovisko** podle § 18 odst. 2 zákona o veřejném ochránci práv. Součástí stanoviska je návrh opatření k nápravě ve smyslu § 19 zákona o veřejném ochránci práv.

Kvituji skutečnost, že jsme s ministerstvem ve shodě v **klíčové otázce**, totiž ve způsobu, jakým měla být posuzována újma způsobená stěžovateli. Ministerstvo **uznalo**, že nesprávně hodnotilo pouze bolestivost v místě po vyražených zubech, ale vůbec **nepřihlédlo ke ztrátě zubů jako takových a k funkčním omezením, ke kterým dochází ztrátou zubů**.

Nemohu však než se pozastavit nad **způsobem**, jakým je reakce ministerstva psána. Místo toho, aby ministerstvo jako správní orgán, který **evidentně vydal nezákonné rozhodnutí**, hledalo způsob, jak tuto chybu napravit, přelévá odpovědnost na stěžovatele. Způsob, jakým se k věci staví, je rozporný s **principem odpovědnosti⁶**, a **neodpovídá tak dobře správě**.

Bylo to **ministerstvo, kdo pochybil jako první**, tím, že vydalo rozhodnutí, které je nezákonné. A mělo by to být **ministerstvo**, kdo by se měl **aktivně** všemi dostupnými prostředky snažit tuto nezákonnost odstranit, je-li na ni upozorněno, neboť jenom tak může přispět k naplnění účelu, kterým je služba adresátům veřejné správy. Stěžovatel mohl zcela jistě danou věc zažalovat, aby správní soud nezákonné rozhodnutí ministerstva zrušil. Zvolil však jinou alternativu, a to obrátit se na veřejného ochránce práv.

---

5 Ve smyslu ustanovení § 30 odst. 5 zákona o obětech trestných činů.

6 Viz ustanovení § 8 odst. 2 zákona č. 500/2004 Sb., správního řádu, ve znění pozdějších předpisů. Shrnutí desatera principů dobré správy, které vyplývají z rozsáhlých zkušeností prvního ochránce JUDr. Otakara Motejla, evropského soft-law a diskuse s širokou odbornou veřejností a byly součástí výroční zprávy ochránce za rok 2006, lze nalézt na webu ochránce na adrese: <https://www.ochrance.cz/dokument/principy-dobre-spravy/>.

Ve vztahu k „podivu“ ministerstva nad tím, proč jsem po stěžovateli nepožadoval jako náležitost podnětu podání správní žaloby, mohu pouze poznamenat, že ustanovení § 12 odst. 2 zákona o veřejném ochránci práv mi dává **možnost** podnět při nedoložení náležitostí odložit, nikoliv **povinnost tak učinit**. V daném případě jsem však ani takovou možnost neměl, neboť ustanovení § 11 odst. 2 písm. c) zákona o veřejném ochránci práv, které jsem v daném případě interpretoval, implicitně předpokládá možnost domoci se nápravy *u orgánu státní správy*. V praxi dané ustanovení vykládám tak, že má-li stěžovatel ve své dispozici řádné opravné prostředky, pak by jich měl využít.

Interpretovat předmětné ustanovení tak, že takovým prostředkem by měla být i správní žaloba, je **zcela nelogické**, neboť při takové interpretaci bych nejenom mohl odložit každý podnět směřující proti rozhodnutí,⁷ ale jen těžko bych mohl *„sloužit průměrnému, obyčejnému občanovi, bohatstvím neoplývajícímu a právnicky ‚nedotčenému‘ individuu, ztracenému v houšti arogantní byrokracie, jako jednoduchá, nenáročná, a přitom relativně účinná forma domáhání se ochrany“*.⁸

Ohledně polemiky ministerstva o tom, že v dané situaci nemělo důvod zvažovat kvalifikaci újmy stěžovatele ve smyslu ustanovení § 24 odst. 3 písm. f) zákona o obětech trestných činů, musím odkázat na část C.2 zprávy o šetření. **Opakovaná argumentace ministerstva, že žadatel musí zohyždění tvrdit a prokazovat, je nesprávná**. Na žadateli je, aby popsal a doložil následky trestného činu a související obtíže v běžném životě. Ve zprávě citovaná judikatura poměrně obecně a jasně shrnuje, že zohyžděním se rozumí kosmetická vada, která vzbuzuje odpor a ošklivost, ztěžuje společenské uplatnění a **často se jedná o trvalé změny v obličeji**. Stěžovatel doložil, že následkem trestného činu ztratil přední zuby, a doložil to lékařskou zprávou. V takové situaci mělo ministerstvo zvažovat kvalifikaci zohyždění a **mělo k ní vést dokazování i v situaci, kdy stěžovatel výslovně netvrdil**, že se jej ostatní lidé bojí, nebo že naopak sám pociťuje se svým zraněním ostych v komunikaci.

Také argumentaci ministerstva, proč se v daném případě nemohlo jednat o těžké ublížení na zdraví, musím odmítnout. Ministerstvo stále argumentuje tím, že jestliže se nejednalo o ublížení na zdraví, tím spíše nemohlo jít o těžké ublížení na zdraví.⁹ Ministerstvo však samo uznalo, že ztrátu předních zubů stěžovatele mělo správně vyhodnotit jako ublížení na zdraví. Z toho zcela logicky vyplývá, že na tomto argumentu ministerstvo svůj závěr, že se nejednalo o těžké ublížení na zdraví, vůbec stavět nemůže.

Jednoduše řečeno jde o argument nesprávně užitý, neboť vychází z mylného předpokladu.

7 Viz ustanovení § 12 odst. 2 písm. d) zákona o veřejném ochránci práv.

8 Viz důvodová zpráva k zákonu o veřejném ochránci práv, obecná část. Nehledě na to, že by jen stěží mohl naplňovat následující: *„účel instituce spočíval v dohlížení na dodržování zákonů a ostatních právních předpisů a plnění povinností státními úředníky či později (zvláště v anglo-americké oblasti) v ochraně před ‚špatnou správou‘ (která je opakem ‚dobré správy‘), před byrokratickými, necitlivými či ‚nespravedlivými‘ postupy úředníků a veřejné správy vůbec. Přehlíživé nebo líknavé jednání, arogance, nezdvořilost, neodůvodněné průtahy, špatný výklad záměru zákonodárce atp. můžeme uvést jako postupy, jež většinou nelze subsumovat pod porušení základních lidských práv a svobod, někdy jsou dokonce právně v pořádku...“* jak uvádí tatáž zpráva ve zvláštní části k § 1.

9 Tzv. argument *a fortiori* ve formě *a minori ad maius*.

Vzhledem k tomu, že ministerstvo neprovedlo při posuzování žádosti **řádné dokazování**, nemohu ani já dospět k jednoznačnému závěru o kvalifikaci újmy stěžovatele jako zohyždění. Otázka, zda v případě stěžovatele došlo k ublížení na zdraví, či k těžké újmě na zdraví, však ani **není** pro výsledné řešení věci **rozhodující**, neboť v případě reálně dokládaných nákladů na léčení je maximální výše možné peněžité pomoci stejná.¹⁰ Stěžovatel žádal o přiznání peněžité pomoci ve výši doložených nákladů na léčení. Proto považuji za klíčové, že ohledně kvalifikace újmy stěžovatele jako ublížení na zdraví jsme **shody dosáhli**.

Bez výhrad přitom s ministerstvem souhlasím v tom, že **nemohu sám jeho rozhodnutí změnit**. V tomto ohledu je můj výrok skutečně „*akademický*“. Mechanismus dosažení nápravy **nezákonných rozhodnutí**, který mám jako ochránce **standardně** k dispozici, je vyvolání přezkumného řízení¹¹, a to buďto správním orgánem samotným, nebo jeho nadřízeným.¹² Jiným mechanismem může být navržení toho, aby úřad poskytl náhradu škody.¹³ Vzhledem k tomu, že náhrada škody je v případě nezákonných rozhodnutí vázána na autoritativní deklaraci jejich nezákonnosti¹⁴, ke které již nyní dojít nemůže, je i tato cesta uzavřena.

V případě **řízení o žádostech** však není výčet mimořádných (a dozorčích) opravných prostředků omezen na přezkum rozhodnutí a obnovu řízení, ale je třeba rovněž zvažovat i aplikaci institutu **nového rozhodnutí**.¹⁵ To lze vydat pouze v taxativně vymezených případech.¹⁶ Existují čtyři různé obecné důvody pro vydání nového rozhodnutí a dále zmocnění ke stanovení dalších důvodů speciálními zákony.

Právě takové **další důvody** vydání nového rozhodnutí zákon o obětech trestných činů přímo předpokládá, když ve smyslu ustanovení § 101 písm. e) správního řádu obsahuje zvláštní zmocnění v ustanovení § 30 odst. 6 zákona o obětech trestných činů. To správnímu orgánu umožňuje vydání nového rozhodnutí **i v neprospěch** účastníka řízení¹⁷ v souladu s ustanovením § 30 odst. 6 zákona o obětech trestných činů. **Toto ustanovení ve věci aplikovat nelze**, neboť není naplněna hypotéza normy, která předpokládá alespoň částečné vyhovění žádosti o poskytnutí peněžité pomoci.

Nemožnost užít postup podle § 101 písm. e) správního řádu však **nemá vliv** na možnost vydat nové rozhodnutí z jiných (obecných) důvodů. V případě stěžovatele **lze přitom aplikovat ustanovení § 101 písm. b) správního řádu**, podle kterého lze provést nové řízení

---

10 Srov. ustanovení § 28 odst. 1 písm. a) a b) zákona o obětech trestných činů.

11 Ve smyslu ustanovení § 19 písm. a) zákona o veřejném ochránci práv.

12 Na základě sankčního vyrozumění podle ustanovení § 20 odst. 2 písm. a) zákona o veřejném ochránci práv.

13 Ve smyslu ustanovení § 19 písm. e) zákona o veřejném ochránci práv.

14 Srov. např. s rozsudkem Nejvyššího soudu sp. zn. 30 Cdo 4286/2013, ze dne 4. prosince 2014, nebo nálezem Ústavního soudu sp. zn. III. ÚS 3057/13, ze dne 22. října 2015, a navazující judikaturou.

15 Ve smyslu ustanovení § 101 správního řádu.

16 To vyplývá ze samotné povahy výčtu zakotvujícího možnost správního orgánu rozhodnutí vydat a lze jej dovodit z ustanovení § 101 správního řádu.

17 To jinak obecně omezuje povinnost chránit práva nabytá v dobré víře ve smyslu § 102 odst. 7 správního řádu.

a vydat nové rozhodnutí ve věci tehdy, „*jestliže novým rozhodnutím bude vyhověno žádosti, která byla pravomocně zamítnuta*“.

Pro jistotu dodávám, že by bylo mylné se domnívat, že vydání nového rozhodnutí by mohla zapříčinit pouze změna skutkových nebo právních okolností případů. I nesprávné posouzení věci, které vedlo k nezákonnému zamítnutí žádosti, **je v souladu s judikaturou důvodem pro vydání nového rozhodnutí.**¹⁸

Žádost stěžovatele byla pravomocně zamítnuta. Postup ministerstva byl nesprávný a při správném posouzení bude možné žádosti vyhovět. V souladu s § 101 písm. b) správního řádu proto vydání nového rozhodnutí nic nebrání.

D. Opatření k nápravě

V souladu s ustanovením § 19 zákona o veřejném ochránci práv si proto dovoluji ministerstvu navrhnout, aby:

- (A) **zahájilo nové řízení** podle § 101 písm. b) správního řádu¹⁹ a vydalo **nové rozhodnutí** v návaznosti na již podanou žádost stěžovatele a **vyhovělo v rozsahu doložených nákladů na léčení**²⁰.

Závěrečné stanovisko zasílám ministryni spravedlnosti Mgr. Marii Benešové. Žádám ji, aby mi v souladu s ustanovením § 20 odst. 1 zákona o veřejném ochránci práv sdělila, zda ministerstvo provede navržená opatření k nápravě. Odpověď očekávám v zákonné lhůtě **30 dnů** od doručení stanoviska.

Stanovisko zasílám také stěžovateli.

Pokud Ministerstvo spravedlnosti **nepřijme** navržená opatření k nápravě nebo provedená opatření nebudu považovat za dostatečná, podle § 20 odst. 2 zákona o veřejném ochránci práv **vyrozumím vládu**, případně mohu **o svých zjištěních informovat veřejnost včetně sdělení jmen osob oprávněných jednat jménem Ministerstva spravedlnosti**.

Brno 20. září 2021

JUDr. Stanislav Křeček v. r.
veřejný ochránce práv
(stanovisko je opatřeno elektronickým podpisem)

---

18 Viz rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 23. listopadu 2016, sp. zn. 3 As 261/2015: „*Již výše bylo uvedeno, že nové rozhodnutí podle § 101 písm. b) správního řádu lze vydat i tehdy, pokud nedošlo ke změně skutkových či právních okolností, v tomto případě by ovšem bylo nutno dovodit, že žádost byla původně zamítnuta nesprávně.*“

19 „*Provést nové řízení a vydat nové rozhodnutí ve věci lze tehdy, jestliže: ... b) novým rozhodnutím bude vyhověno žádosti, která byla pravomocně zamítnuta,...*“

20 Ve smyslu ustanovení § 28 odst. 1 písm. a) zákona o obětech trestných činů.